

BRANISLAV NUŠIĆ

BEN AKIBA

PRVA KNJIGA

Srpski književnik

Bio jednom jedan car koji je, pomagan milošću bogova i savetima mudraca, upravljao svojom državom mudro i blagorazumno. U milosti je bio veliki, a u izricanju pravde strog.

Jednog dana, ogreši se jedan mladić o cara, teško se ogreši rekavši mu istinu u oči. Njegovo carsko veličanstvo zadrhta od gneva, i sazva odmah savet mudraca, nalažući mu da smisli najtežu kaznu za tako veliku krivicu.

Mudraci se duboko zamisliše i zabrinuše.

– Gospodaru – diže glavu prvi – predlažem ti da toga drskoga mladića vežeš konjima za repove te da ga rastrgnu.

– To je malo, to je blaga kazna – odmahuje glavom car – njegov greh je mnogo veći.

– Gospodaru – prihvati drugi mudrac – predlažem ti da toga bezočnoga mladića raspneš na sramni točak.

– To je malo – odmahuje car – nađite težu, strašniju kaznu.

– Gospodaru – pokušava treći mudrac – da ga spalimo na lomači.

– Veću, strašniju kaznu hoću! – grmi car gnevom.

Tada diže glavu jedan mudrac koji se, duboko zabrinut, beše sklonio u jedan ugao. On prevuče rukom svoju dugu, srebrnu bradu i reče:

– Našao sam, gospodaru, najstrašniju kaznu kojom živa dvo-nošca možeš kazniti.

– Govori!

– Gospodaru, znano je i poznato da je tvoj narod neblagodaran. Zamoli bogove neka tog mladića nadahnu te neka bude veliki čovek. Veruj, većega mu bola ne možeš zadati, do naterati ga kao veliki čovek da živi u sredini neblagodarna naroda.

I tako bi.

To je davno bilo.

Kada bi se sada nešto ponovila ova priča, ovaj bi mudrac izvesno izmenio svoj predlog. On bi rekao caru:

– Ako ćeš, gospodaru, kazniti toga mladića kaznom najstrašnjom, učini ga velikim čovekom i pošalji ga u Srbiju da živi. Tamo, u toj čarobnoj zemlji, gde slavuji i hajduci pevaju zanošljive pesme u lugovima; gde se rode i činovnici svaki čas sele s dimnjaka na dimnjak; gde državni savetnici i popci tiho prespavljaju zimu; gde su ministri i ježevi uvek tako uvijeni da ih zbog bodlja ne smeš taktnuti... u toj čarobnoj zemlji živi jedan narod koji je uspeo da izgubi nedavno grob svoga najvećega pesnika Sime Milutinovića, i gde je pozniji veliki mu pokojnik Vojislav Ilić zašao po čaršiji i nudio da, za jeftine pare, proda svoj budući spomenik, ne bi li bar za života video kakvu vajdu od svoga naroda!

Ali, i kad bi se ponovila ova priča, i kada bi mudrac od reči do reči rekao ovako danas caru, ja mislim da prekor o zaboravljenom grobu i prodaji spomenika ne bi bio ni najteži ni najgori. Ne bi, prvo, stoga što je to često pravo zadovoljstvo ležati u zaboravljenom grobu, kao što može biti još veće zadovoljstvo prodati još za života budući rđav spomenik, i ne bi stoga što tragedija srpskog književnika – ako se ovom prilikom zaustavimo samo na njemu – nije u tome što će od svoga naroda biti zaboravljen mrtav, već u tome što je zaboravljen živ.

Još praotac srpskih boema, onaj „s jednom nogom“, Joakim Vujić, izdahnuo je gladan na rukama jednog knjigovezačkog šegrta, sa željom koju sve do sedamdeset pete godine svoga života nije mogao postići, da mu se dâ službica koja bi ga mogla prehraniti. A bedni starac Milovan Vidaković – koji je za šezdeset godina života stekao svega dva džaka šećera, i to pijuci svaki dan u kafani kafu s jednim parčetom, a drugo noseći u džepu, i pribirajući tako parče po parče da bi napunio džak, te da ga posle proda – taj čestiti nemenikućanin ovako se jada na svoju sudbu, na sudbu srpskoga književnika: „I čto me ino na sej podvig oduševljavalo i nudilo, neželi iskrenoje moje želanije narodu v prosveštenije jegu na polzu mu biti. Bog mi

i savest moja svjedoteli v sem sut, da ja Ńastije moje narodnija polzi radi prenebregal jesam, ųertvom jemu sotvorilsja i na konac v starosti mojej na ųizal negli prosjaka nizrinovenu mi biti viųdu.“

I kako je ta sudba poterala pretke, pratila je ona, a prati i danas, i njihove potomke, sve do onih osamdeset groųa, zbog kojih je jedan furundųija hteo da zadrųi s puta pogreb ųure Jakųića, onako otprilike kao ųto se putnik zadrųava s puta za dug.

Ali se srpski knjiųevnici na svoju sudbu ne mogu uvek podjednako ųaliti. Bivalo je prilika, a biće ih valjda joų, kada je bar drųava – ako to nije htelo druųtvo – znala i umela da se oduųi predstavnicima njenog kulturnog ųivota.

Prve pojave te drųavne paųnje ili blagodejanja prema srpskim knjiųevnicima zalaze ćak u proųlost. Joų 1859. godine, a pod 12. majem, potpisao je knez Miloų jedan ukaz koji glasi:

„Uvaųavajući mnogogodiųnju i opųtekorisnu delatnost, koju urednik *Srpskih novina* Miloų Popović osvedoćava oko podizanja narodne ųurnalistike, pa ųeleći na njemu pokazati svoje knjaųevsko priznanje i prema naųoj knjaųevnićkoj klasi, blagovolela je Njegova svetlost Gospodar i Knjaz naų Miloų Obrenović I proizvesti ga u ćin kapetana.“

Razume se da se s takvim proizvođenjem nije moglo produųiti, jer da je to ućinjeno danas bi, moųda, iz paųnje prema knjiųevnićkoj klasi, Bora Stanković bio generalųtabni kapetan, Jelena Dimitrijević major a, recimo, Vlada Petković-Dis, inųenjerski porućnik. Ali je drųava ipak ostala verna toj tradiciji, zaćetoj 1859. godine, i prevodeći knjiųevnike iz vojne u civilnu sluųbu, razmestila ih je, iz paųnje prema knjiųevnićkoj klasi, u đumrugdųije, poųtare i poreznike.

Malo posle 1859. godine srpski knjiųevnici su zadobili od drųave joų jednu bogatu koncesiju. Doųla je 1861. godine uredba po kojoj se „prosjacima, Ciganima, skitnicama i knjiųevnicima mogu izdavati besplatni pasoųi“. Ima, doduųe, pakosnih komentatora koji ovu uredbu tumaće kao drųavnu tendenciju da se ovih nesnosnih elemenata otarasi, olakųavajući im iseljavanje, ali se ne moųe osporiti, da je njome, ųto je rekao knez Miloų, „ukazano priznanje prema knjiųevnićkoj klasi“.

Od doba te uredbe, a to je skoro pola veka, uspelo se da se ode još jedan korak dalje. Država je, u poslednje vreme, primila na sebe galantnu pažnju da o svome trošku sahranjuje književnike. Razume se, književnici se moraju pri umiranju držati izvesnog reda i ne umirati svi u jednoj godini, jer se kod jednoga od naših drugova desilo da je umro kad je budžet za umiranje srpskih književnika bio iscrpen, pa nam je čak predlagano da njegov pogreb prenesemo u iduću godinu, inače, njegova smrt ne bi mogla biti priznata od Glavne kontrole.

I to je, eto – taj državni pogreb – maksimum pažnje koji se dao postići za ovo sto godina srpskog književnikovanja.

Pošto su srpski književnici na taj način jedno od važnih pitanja – a to je svoj pogreb – skinuli s dnevnoga reda, ostalo je da zbrinu onaj manji deo brige, a taj je: kako će da žive pre no što se udostoje državnoga blagodejanja prilikom smrti?

Na Kalemegdanu

Duboka noć. Već i poslednje ljubavne parove najurio čuvar parka, i jedino još zrikavci što svojom pesmom izjavljuju jedan drugome ljubav. Jedna bista drema na svome postolju, uz koje je prislonjen neki osušen venac sa izbledelim i otrcanim trakama. Na jedan mah se bista trže iz dremeža, diže glavu i pogleda put staze kojom se ču neki hod. Ona oslušnu, protrlja oči i zagleda se u mrak.

Bista: Ko je to?

Poeta: (izvukao se na nekakav način iz groba, pa se uputio na Kalemegdan i lunja stazama): Ja!

Bista: Kako mi izgleda, mi dosta ličimo jedno na drugo.

Poeta: Odista, odista! A s kim imam čast?

Bista: Ja sam spomenik poete X.

Poeta: Tako? Ja sam, dakle, vaš original, jer ja sam poeta X.

Bista: Pa zar ste vi živi?

Poeta: Ja? Bože sačuvaj! A ko je još u Srbiji digao spomenik živome poeti. Nisam živ, ali sam se večeras izvukao iz groba da malo prošetam. Užasno mi je dugo vreme u grobu. Mali, plesniv grob; znate već kakav mora biti grob koji opština iz priznanja pokloni jednom poeti.

Bista: No, to mogu misliti!

Poeta: Dozvolite mi jedno pitanje.

Bista: Molim.

Poeta: Kad ste otkriveni?

Bista: To jest... a, da, razumem. Svečanost otkrivanja, govori, pesme, venci. To je bilo pre dve nedelje, ali sam pre toga čitavu godinu dana bila zamotana u neko platno. Jednako se zakazivala svetkovina otkrivanja, pa odlagala, i jednako priređivani neki koncerti radi

moga otkrića, a za sve to vreme ja sam neprestano sedeo zavijen u platno. Već su deca koja šetaju parkom počela da me se plaše i prozvaše me „čovjek u džaku“. Jedva na jedvite jade skidoše mi taj pokrov, a po mome mišljenju nisu me trebali ni pokrivati, jer, kao što vidite, ja nisam u pobedničkom stavu, već naprotiv obučen sam vrlo pristojno; imam, vidite, čak i kaput na sebi.

Poeta: To je ovaj isti redengot u kome su mene sahranili.

Bista: Tako, e, sad razumem slučaj koji mi se desio pre dva dana.

Poeta: Radoznao sam da čujem?

Bista: Prekjuče, rano izjutra, došao je ovde jedan tuberkulozni krojač s bocom selterske vode. Stao je ispred mene, zagledao se i jedan osmeh pun pakosti razvukao mu se na usnama. Izgledalo mi je malo čudnovato i odmah mi je palo u oči da on ne gleda mene iz pijeteta što ja predstavljam jednog pokojnog poetu, jer gotovo je počeo da se kezi na mene. Najzad, počeo da gundđa nešto i da me psuje, odnosno vas da psuje. Ono što mi je naročito palo u oči, to je da on, u stvari, nije ni gledao toliko vaš lik, koliko kaput koji je na meni.

Poeta: Kod njega sam pravio taj kaput.

Bista: I niste mu ga platili izvesno?

Poeta: Razume se.

Bista: Slutio sam odmah to, jer kad je krojač pošao i bacio još jedan besan pogled na ovaj kaput, on je rekao nešto kroz zube što se ni u kom slučaju ne bi moglo protumačiti kao uzvik: „Slava mu!“

Poeta: I ja mislim.

Bista: A imate li još kreditora sem tog sa selterskom vodom?

Poeta: Kako da ne, pa da nije njih ne bi u nas ni bilo literature uopšte. Kreditori su jedine literarne mecene u nas.

Bista: Ja se nadam da me ostali neće uznemiravati?

Poeta: Mene u grobu ne uznemiravaju.

Bista: Podizanje ovoga spomenika vama, mnogo veću, možda pet i šest puta veću sumu predstavlja no što su vaši dugovi. Zar nije bolje bilo da je odbor za podizanje spomenika platio vaše dugove?

Poeta: I to još za života moga, jer bi mi taj odbor tako produžio život. Poživeo bih bar još dvadeset godina.

Bista: A jesu li vam veliki dugovi bili?

Poeta: Devet hiljada dinara.

Bista: A znate li vi da više nego to koštaju banketi priređivačkog odbora povodom podizanja vašeg spomenika?

Poeta: To verujem. E, ali šta ćete: da nije tih banketa, ne bi bilo prilike da se proslave pojedini besednici i nazdravljači. Za te ljude iz priređivačkih odbora ima mnogo veću važnost smrt jednog velikog čoveka nego njegov život. Njegov rad pripada svima, celom narodu, a njegova smrt pripada njima, priređivačkom odboru.

Bista: Predsednik tog odbora, posle otkrića ovog spomenika, dobio je i odlikovanje.

Poeta: Razume se, dok ja – ja ga nisam dobio.

Zora već poče da se nazire, na Sabornoj crkvi sat izbi četiri i po, i poeta se duboko pokloni svojoj bisti, pa pođe da pre zore otide – u grob.

Posle mitinga

Biće nešto više od dve hiljade godina kako ja posećujem razne mitinge i zborove. Bio sam na onome poznatome mitingu na kome smo doneli rezoluciju i osudili izdajničko držanje Isusa Nazarećanina; bio sam na onome mitingu kad smo popeli Petra Amijenskog na magarca, a posle na onome mitingu kad su popeli mene na belog konja, kao i na svima ostalim mitinzima staroga, srednjega i novoga veka. I, ako hoćete da vam se ispovedim, povodom mitinga i rezolucija ja sam i izrekao onu poznatu moju reč: „Sve je to već jednom bilo...!“

Pa ipak, ima neke razlike između nekadašnjih i današnjih mitinga, i ta razlika po svoj prilici potiče s pismenošću. Pre, dok smo bili nepismeni, mi smo rezoluciju, koju bi doneli na mitingu, da je ne bi zaboravili, odmah izvršavali; sad otkako smo pismeni, te možemo napisati šta želimo i šta hoćemo, sad nam je već lako. Desi nam se kakva nepravda ili nevolja, a mi se zberemo na miting, izrazimo gnušanje, napišemo to na papiru i onda metnemo lepo u arhivu, uvereni da se to ne može ni izbrisati ni zaboraviti.

A, najzad, i pravo je da bude neke razlike između nekadašnjih i današnjih mitinga i rezolucija. Jer zamislite kako bi to izgledalo da se na onome mitingu na Orašcu, 1804. godine, radilo kao danas? Ako tu sliku ne umete sebi da predstavite, evo izneću vam je.

Zamislite, dakle, miting sazvan na Orašcu na dan 20. januara 1805. godine. Otvara ga gospodin Stanoje Glavaš lepim i prigodnim govorom i predlaže da se gospodin Đorđe Petrović, zvani Crni, izabere za predsednika mitinga.

Gospodin Karađorđe zauzima predsedničko mesto i, blagoda-reći zboru na poverenju, daje reč jednome od sazivača, gospodinu Stanoju Glavašu.

Gospodin Stanoje Glavaš: Braćo. Stanje naše braće postalo je do krajnosti nesnošljivo, i mi smo pozvani da razmislimo o merama koje treba preduzeti da bi se našoj porobljenoj i namučenoj braći pomoglo. Doduše, mi s puno pouzdanja i poverenja možemo gledati u Evropu, utoliko pre što nas je ona, u plemenitoj težnji da održi mir na Balkanu, preko svojih predstavnika ubedila da time što nas Turci ubijaju i natiču na kočeve, nisu nikakva naša nacionalna prava povređena. (Tako je!) Stoga ja, braćo, predlažem da se donese jedna rezolucija u kojoj bi se izjavilo gnušanje prema zverstvima koja se čine prema nama i da se pozove vlada da preduzme energične mere za zaštitu srpskoga življa! (Dugotrajno: Tako je!)

Gospodin Karađorđe: Kojekude, ima reč gospodin Đuša Vulićević.

Gospodin Đuša Vulićević: Ja se, u glavnome, slažem s mislima koje vam je izneo moj poštovani predgovornik, gospodin Stanoje Glavaš, i imao bih samo da učinim jednu dopunu njegovom predlogu. Nas kolju, taj fakt stoji, ali mi ne možemo, za ljubav jedne takve sitnice što će nas pet-šest hiljada nataći na kočeve, remetiti mir na Balkanu koji Evropa želi da očuva. Stoga sam ja da naša rezolucija ne bude napisana raspaljivim tonom, već ozbiljno i dostojanstveno, kako bi sobom kazivala da je izraz ljudi koji rado pristaju da sede na kočevima i da vise obešeni o kruške, za ljubav mira koji Evropa želi. (Tako je! Tako je!)

Gospodin Karađorđe: Gospodo, pozivam gospodina Janićija Đurića da pročita nacrt rezolucije. Izvolite gospodine Janićije, po duši vas, pročitati!

Gospodin Janićije Đurić (čita nacrt rezolucije koja glasi): Građani svih redova, sakupljeni na današnjem mitingu na Orašcu, a po saslušanju svih govornika, jednoglasno konstatuju:

1. da je usled anarhije, koja je ovladala u turskoj imperiji, doveden u pitanje opstanak naš;

2. da je poslednji pokolj, koji je izvršio dahija Aganlija u Beogradskom okrugu, u kome je sa svoga ognjišta rasterana nezaštićena srpska sirotinja, izazvao silno uzbuđenje kod nas sviju;

3. građani srpski, okupljeni na mitingu, najodlučnije dižu svoj glas protivu nasilnog i stalnog, sistematskog istrebljenja srpskoga življa u Turskoj;

4. poziva se ceo narod da, bez obzira na veličinu žrtava koje će podneti, preduzme sve i najenergičnije mere za brzu zaštitu našega življa u turskoj imperiji.

Gospodin Karađorđe (po čitanju): Prima li se ova rezolucija? (Svi jednoglasno: Prima se!)

Gospodin Karađorđe: E, sad, kojekude, pozivam vas da se mirno i dostojanstveno razidete svojim kućama, a mi ćemo ovu rezoluciju staviti u arhivu manastira Blagoveštenja, kako bi bila sačuvana za potomstvo. (Dugotrajno odobravanje.)

Eto, tako bi taj miting izgledao da je tada rađeno kao danas. A kako bismo mi danas izgledali da je takav miting bio tada?

Odgovor na jedan poziv¹

Dobio sam, drugovi i prijatelji, vaš poziv da se ovih dana, posle tako dugog niza godina, sastanemo i proslavimo dvadesetpetogodišnjicu od dana kada smo svršili univerzitet. Odazvaću se, verujući da će mi ta proslava vratiti sećanje na one lepe dane kada smo, i ja i vi svi, verovali da je u Srbiji i potrebno i vredno truda svršiti univerzitet. Za ovih dvadeset pet godina, nažalost, ja sam se uverio da su majci Srbiji pismeni ljudi vrlo izlišni, i da je univerzitetska kvalifikacija jedan luksuz kojeg čovek ne može, i da hoće, da se otrese.

Kad sam prvi put stekao univerzitetsku diplomu, ja sam mislio: moj je svet, i mislio sam: sad mi je u ruci onaj ključ što svaka gvozdena vrata otvara, Aladinova lampa pred kojom se stene razaraju.

A kako je bilo i šta je bilo, u stvari, u životu?

Otišao sam u vojsku, i kad sam pomenuo da imam univerzitetsku diplomu, oni su se raspitivali – čiji sam sin?

Obratio sam se državi i kad sam joj pomenuo da imam univerzitetsku diplomu, ona se raspitivala – imam li akcije, i koje banke?

I tada, kada sam video da mi je ta diploma jedan teret i jedna smetnja, došao sam na srećnu misao da počnem lagati kako ja i nemam diplomu univerziteta, kako je nikada nisam ni imao, i kako uopšte nikad nisam ni pomišljao da je imam.

Tako rešen, obratim se ponovo državi, koja me je jedanput već odbila. Javim se načelniku jednog ministarstva, i ovaj me primi.

– Gospodine načelniče – otpočeh ja vrlo ozbiljno, kako on ne bi ni iz jedne jedine reči saznao da sam svršio univerzitet – došao sam da vas zamolim da mi date službu.

---

¹ Poziv školskih drugova na proslavu dvadesetpetogodišnjice.

– Šta si svršio?

– Pa... svršio sam pet razreda gimnazije, ali nisam položio ispite.

– A jesi li pismen?

– Pa, onako; ali poučiću se.

– Sasvim – odgovara načelnik – ako budeš vredan, poučićeš se.

Eto, ja sam svršio dva razreda i ratarsku školu, pa šta mi fali?

I dobijem službu: i pravio bih vrlo lepu karijeru, da moje kolege nisu odnekud saznale da sam svršio univerzitet i denuncirale me kod pretpostavljenih. Pretpostavljeni su me odmah uzeli na zub i, razume se, izgubio sam službu.

Pustio sam da prođe malo vremena, da se u vladinim krugovima zaboravi da sam svršio univerzitet, pa sam se uputio načelniku drugog ministarstva.

– Gospodine načelniče – otpočeh vrlo obazrivo došao sam da vas zamolim za službu.

– Šta si bio do sada?

– Pa bio sam podnarednik.

– A jesi li učio štogod?

– Svršio sam podoficirsku školu.

– Dosta. Ja sam bio poručnik, pa eto... hvala bogu.

I ja opet dobih vrlo lepu službu, u kojoj bih sve do danas ostao, ali otpoče strahovita kampanja protiv mene. Najpre počеше ministru da stižu anonimna pisma, u kojima mu se dostavlja da sam svršio univerzitet, pa onda počеше novine da pišu čitave članke: „Šta to znači, u državnoj službi trpi se čovek koji je svršio univerzitet. Zna li to gospodin ministar i, ako zna, misli li on to i dalje trpeti?“ Pa, kad je i to bilo malo, pade i interpelacija u skupštini, u kojoj se ministar pita: zna li on, i vodi li o tome računa, da se u državnu službu uvukao jedan čovek koji je svršio univerzitet?

E, posle toga, nije mi moglo biti više opstanka u državnoj službi.

I od toga doba ja više nisam ni pokušavao da je tražim.

Diplomu, međutim, o svršenom univerzitetu uramio sam i obeisio pored diplome kojom sam imenovan počasnim članom jednog pevačkog društva. Obe te diplome donose mi podjednake rente, pa i treba da jedna kraj druge vise.

I taman sam ja bio sasvim i zaboravio na tu neprijatnost da sam i ja nekad svršio univerzitet, a vi me, drugovi i prijatelji, vašim pozivom opomenuste. Doći ću, proslavićemo. Zašto ne bih! Kad ima ljudi koji proslavljaju dvadeset pet godina bračnoga života, zašto ne bih ja proslavio ovu manju nevolju koja me je dvadeset pet godina vezala za jednu diplomu koja mi je upropastila karijeru.

Moji drugovi ministri

Ja sam sve svoje školovanje proveo u poslednjoj školskoj klupi. Kako sam navikao u prvo doba, kada je poslednja klupa bila jedna vrsta kvalifikacije, tako sam se posle odomaćio tu i ostao do kraja školovanja, osećajući se kao kod svoje kuće.

U takvom položaju ja sam svoje školske drugove uvek posmatrao s leđa i, verujte, još tada sam mnogima prorekao ministarske položaje, što se posle u životu i obistinilo.

Ako vam to moje tvrđenje izgleda čudnovato, ja ću vam ga objasniti.

Moj drug P., na primer, imao je neobično široka leđa. Posmatrao sam ta leđa godinama i još tada sam se izmirio s mišlju da je tim leđima namenjena neka neobična zadaća u životu. Ta leđa će – razmišljao sam ja tada – ili gurati vagon ili poneti kakvu veliku državnu brigu. A bog mu ih je još i dovoljno povio, a povijenim leđima obezbeđena je karijera u ovoj zemlji, uvek bolje no pravim leđima, i tako sam došao do zaključka da će se ta leđa jednog dana morati naslanjati na ministarsku fotelju.

I nisam se prevario. Ta leđa su prokrčila sebi put i uspela se tamo.

Slonovi i ljudi širokih leđa, vele, vrlo teško mogu da se okrenu za sobom. O tome sam se uverio na ovome mome drugu. Kako se zagledao u ministarsku fotelju, on ne ume da se okrene za sobom i ne može da pogleda za sobom.

Drugi opet – i on je dogurao do ministarskog položaja. A sećam ga se neobično dobro, jer su me njegova leđa neobično zanimala. Bila su nekako sedlasta, i dušu dala da se osamare. I što mi je naročito padalo u oči, na tom čoveku je kaput uvek bio izlizan i poderan na leđima. Dok su svima ostalim pravoslavnim đacima izlizane ili

poderane pantalone na kolenima, na turu ili kaput na laktovima, ovome je to bivalo na leđima i to visoko, pod ramenima. Izgledalo je, bože me prosti, kao da je počeo da nosi toware još dok je u školskim klupama bio i, kako se tada izvežbao, tako ga je, eto, i poneo u životu. Badava sam verovao ja još tada da će ta sedlasta leđa poneti jednom samar.

A vele, što nosi samar, to se i rita. O tome sam se uverio na ovom mome drugu. Čim nema ministarske fotelje na leđima, a on divan čovek, drug, prijatelj, rod rođeni; a čim ga osamare, on zauzme stav, zarže i nastane takvo ritanje kakvo je samo u ovako ustavnoj zemlji moguće.

Treći – ne sećam se njegovih leđa. Gledam – iz poslednje školske klupe, a on je sedeo u prvoj, na njemu su se videle samo uši. Mali, sitan, te jedva izneo ramena iz školske klupe, i onda, razume se, ne vidim ništa više sem ušiju. Kad zažmuriš malo, te gledaš kroz trepavice, a tebi ona njegova ramena izgledaju kao neki brežuljci, a uši kao dva sunca u početku zalaska. Razume se, to ti tako izgleda, kad prizoveš i fantaziju u pomoć, inače njegove uši bile su neobične školjke. Još tada sam ja opazio da ovaj čovek ima sposobnosti sve da čuje i sve da – poslušna. A šta će mu više i bolje kvalifikacije? O, verovao sam ja u svetlu karijeru tih ušiju još dok su bile u školskoj klupi, i nisam se prevario.

Eno ih te uši i sad se visoko uznose i maltene služe kao partijska zastava.

A sećam se još jednog prijatelja i druga, kome su se leđa od ramena pa naniže sve više širila, tako da je, gledan iz poslednje klupe, ličio na glavu šećera. Taj je još u školskoj klupi zauzimaao dva đaćka mesta, i ja sam još tada slutio da će čovek, kojega je bog obdario tako prostranim sedalom, morati u životu zauzeti široko mesto. I, doista, čim je izašao iz klupe, on je u životu potražio dve stolice, jer mu je jedna bila tesna.

Vele, da se ljudi s takvim teretom, koji moraju da se oslanjaju na dve stolice, teško kreću kroz život. Ali se zaboravlja da se uz takve ljude uvek nađu oni koji će ih vući. I njega su vukli i izvukli ga. Jednoga dana i njega sam video, seo, i to ne na jednu, već na dve ministarske fotelje.

Badava, znao sam ja da će se tako prostranom sedalu, kakvim je bog ovoga moga druga obdario, morati naći i prostrano sedište u životu.

A ima ih još, mojih drugova, u čekaonicama. Eno ih njihova imena u dnevnim vestima beogradskih listova, gde se pominju kao kandidati kad god je ministarska kriza. Čekajte dok se popnu, dok vam budu svima na vidiku, pa ću vam objaviti kakvi su oni s leđa izgledali dok su bili u školskoj klupi.

S lica, inače, izgleda ne vredi da vam ih opisujem, jer su to većinom bezlični ljudi.

**Knjige Branislava Nušića
u izdanju Agencije TEA BOOKS
(digitalna i/ili štampana izdanja)**

Hajduci

Sumnjivo lice

Autobiografija

Gospođa ministarka

Tako je moralo biti

Pučina

Dr

Kneginja od Tribala

Knez Ivo od Semberije

Ožalošćena porodica

Opasna igra

Običan čovek

Iza božjih leđa

Put oko sveta

Beograd nekad i sad

Svet

Pokojnik

Svinja

Ne očajavajte nikad

Kaplar Miloje

Opštinsko dete
Listići
Vlast
Narodni poslanik
Mister Dolar
Protekcija
Žena bez srca
Ramazanske večeri
Male priče
Ujež
Nahod
Tomaida
Večnost
Knjiga druga
Pripovetke jednog kaplara
Ben Akiba
1915.